

**УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ
АНГЛІЙСЬКОГО МОВЛЕННЯ З НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА
РЕГІОНАЛЬНИМИ ТИПАМИ ЛІТЕРАТУРНОЇ ВИМОВИ**

Статтю присвячено проблемі удосконалення методичної компетенції майбутнього вчителя іноземних мов у процесі навчання аудіювання англійського мовлення з національними та регіональними типами літературної вимови. Описується та ілюструється прикладами підсистема методичних завдань.

Ключові слова: методична компетенція, вчитель іноземних мов, аудіювання, тип літературної вимови.

Актуальною в сучасній методиці викладання іноземних мов була і залишається проблема формування й удосконалення методичної компетенції майбутнього вчителя, про що свідчить низка досліджень (Ю.Л. Вторушина 2007, Л.В. Гайдукова 2008, Ю.В. Головач 1997, В.В. Перлова 2007, С.В. Роман 1982, Т.О. Стеченко 2004 та ін.). Аналіз методичних досліджень з проблеми формування у майбутніх учителів іноземних мов професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетенції дозволив зробити висновок, що проблема професійно орієнтованого навчання майбутніх учителів аудіювання (навчання, в межах якого паралельно з формуванням іншомовної аудитивної компетенції відбувається формування й удосконалення методичної компетенції майбутнього вчителя іноземних мов) не знайшла належного висвітлення.

Вирішення порушеної проблеми забезпечується розробкою ефективної методики, що, у свою чергу, потребує створення системи методичних завдань.

В межах цієї статті ставимо за **мету** представити підсистему методичних завдань для удосконалення методичної компетенції майбутнього вчителя іноземних мов в процесі навчання аудіювання англійського мовлення з національними та регіональними типами літературної вимови.

Насамперед зазначимо, що під методичним завданням ми, слідом за Т.О. Стеченко, розуміємо таке завдання, виконання якого передбачає моделювання фрагментів майбутньої професійної діяльності вчителя та зумовлює аналітико-синтетичну діяльність і мовленнєво-розумову активність студентів [2].

У процесі вдосконалення методичної компетенції майбутніх учителів іноземних мов ми виокремили три етапи: ***спостережувально-аналітичний, тренувальний та виконавчий***.

На ***спостережувально-аналітичному етапі***, мета якого полягає в актуалізації, поглибленні й узагальненні знань студентів про процес формування іншомовної компетенції в аудіюванні, студенти спостерігають за діями викладача з навчання аудіювання мовлення носіїв національного та регіональних типів американської літературної вимови та аналізують ці дії. Зазначений етап включає групу методичних завдань, спрямованих на актуалізацію, поглиблення й узагальнення знань студентів про процес формування іншомовної компетенції в аудіюванні.

Тренувальний етап спрямований на вдосконалення методичних навичок майбутніх учителів іноземних мов. Зауважимо, що в межах нашого дослідження поняття «методичні навички» ми співвідносимо з поняттям «першопочаткові методичні вміння» (за К.І. Саломатовим), які трактуються як недосконалі, копіюючі дії переважно за готовими зразками, конкретні дії, які застосовуються в типових навчальних ситуаціях, входять до складніших дій як їхні складники і виконуються з незначною допомогою викладача чи самостійно

за аналогією зі зразком [1]. Цьому етапові відповідає група методичних завдань, спрямованих на вдосконалення методичних навичок.

Останній, *виконавчий етап*, передбачає розвиток методичних умінь. У межах нашого дослідження поняття «методичні вміння» корелює із поняттям «узагальнені методичні вміння» (за К.І. Саломатовим), які характеризує використання прийомів і способів дій у нових умовах для вирішення нових завдань [1]. При цьому передбачається самостійний вибір студентом необхідної системи дій у різних ситуаціях, але при значних зусиллях з його боку, наявність переносу всередині обмеженої сфери діяльності, наприклад, навчання аудіювання на новому матеріалі. Цей етап включає групу методичних завдань, спрямованих на розвиток методичних умінь. В узагальненому вигляді зміст етапів удосконалення методичної компетенції представлено в таблиці.

Таблиця

Зміст етапів удосконалення методичної компетенції майбутнього вчителя іноземних мов у процесі навчання аудіювання англійського мовлення з національними та регіональними типами літературної вимови

Етап	Група методичних завдань	Типи методичних завдань	Види методичних завдань
Спостережувально-аналітичний	для актуалізації, поглиблення й узагальнення знань студентів про процес формування іншомовної компетенції в аудіюванні	Рецептивно-репродуктивні некомунікативні та умовно-комунікативні	відповіді на запитання; заповнення спостережувальної таблиці; евристична бесіда.

Продовження табл.

Тренувальний	для вдосконалення методичних навичок	рецептивно-репродуктивні, рецептивно-продуктивні некомунікативні й умовно-комунікативні	визначення мети вправи / фрагмента заняття з навчання аудіювання; формулювання інструкції до аудитивної вправи; укладання власних вправ / серії вправ для навчання аудіювання; надання аудитивній вправі комунікативного характеру; прогнозування різних видів труднощів аудіювання; відбір аудіо- / відеотекстів з урахуванням інтересів і комунікативно-пізнавальних потреб учнів та цілей навчання.
Виконавчий	для розвитку методичних умінь	рецептивно-репродуктивні, рецептивно-продуктивні умовно-комунікативні та комунікативні	планування і проведення фрагмента заняття з навчання аудіювання

Наведемо приклади методичних завдань, що виконуються на кожному етапі.

Спостережувально-аналітичний етап

Група методичних завдань для актуалізації, поглиблення й узагальнення знань студентів про процес формування іншомовної компетенції в аудіюванні

Приклад 1.

Тип завдання: рецептивно-репродуктивне умовно-комунікативне.

Вид завдання: заповнення спостережувальної таблиці.

Мета: поглиблення й узагальнення знань студентів про процес формування мовленнєвої компетенції в аудіюванні.

Task: Within the following three weeks the General American and Eastern American accents will be in the focus of our attention. During this period watch the way your teacher improves your listening comprehension skills and step by step fill in the chart below.

Teaching English Accents Listening Comprehension

The stage	The aim of the stage	Examples of the activities	Advantages of the stage / activities	Disadvantages of the stage / activities
1. the stage of knowledge	<i>to enlarge knowledge about the linguistic peculiarities of the accent</i>	<i>listening to a representative of the accent and analyzing the peculiarities of his pronunciation</i>		
2.				
3.				

Тренувальний етап

Група методичних завдань для вдосконалення методичних навичок

Приклад 1.

Тип завдання: рецептивно-репродуктивне умовно-комунікативне.

Вид завдання: визначення мети фрагмента заняття.

Мета: вдосконалення методичних навичок визначати мету фрагмента заняття з навчання аудіювання.

Task: As a rule, at the beginning of every next stage of the class, your teacher of English briefly acquaints you with its communicative objective. She hasn't done that today before the listening activities. Participating in the activities, watch, analyze the stage, and define its communicative objective.

Приклад 2.

Тип вправи: рецептивно-репродуктивне некомунікативне.

Вид завдання: формулювання інструкції до вправи.

Мета: вдосконалення методичних навичок формулювати інструкцію до вправ в аудіюванні.

Task: The following listening exercises, the communicative objective of which is to acquaint students with the linguistic peculiarities of the Welsh English accent, have some gaps in the instructions. Look through the exercises and fill in the gaps with the necessary information.

Exercise 1. You will hear two different extracts. In the first, a man is telling about Cardiff, the capital of Wales, the country he is from. In the second, a man is telling about his way of becoming a dancer. Both of them are vivid representatives of the Welsh English accent.

Exercise 2. You will hear the following list of words read by a representative of Welsh English. _____

Ash, hand, blood, brother, hunger, honey, mother, young, bone, holy, naked, nail, rain, ear, milk, needle.

Приклад 3.

Тип завдання: рецептивно-продуктивне умовно-комунікативне.

Вид завдання: укладання вправи.

Мета: вдосконалення методичних навичок укладати вправи в аудіюванні.

Task: You're a teacher English at the University. At the moment you with your students are covering the topic "Character and Personality: Feelings and Emotions". You consider the following episode from the British soap opera "Coronation Street" to be an interesting and useful piece of information for the topic. Watch it and work out pre-, while-, and post-listening activities to improve your students' listening for detailed comprehension skills.

Приклад 4.

Тип завдання: рецептивно-продуктивне умовно-комунікативне.

Вид завдання: надання вправі комунікативного характеру.

Мета: вдосконалення методичних навичок надавати аудитивним вправам (при можливості) комунікативного характеру.

Task: You're a teacher of English at school. Your colleague turned to you with the problem that her students, who used to like listening activities very much, now seem to be bored with them and asked you for a piece of advice. You've attended some of her classes and came to the conclusion that one of the reasons may be the fact that your colleague does not use communicative listening activities. Look through the following pseudo-communicative exercise in listening, the objective of which is to improve students' selective listening skills, and help your colleague to make the exercise communicative.

Exercise 1. *You'll hear a woman telling about her children. Listen and for questions 1-10, choose the answer (A, B, or C) which fits best according to what you hear.*

Who

- 1. met the second half outside an ice-cream kiosk?*
- 2. is the mother's favourite?*
- 3. is very devoted to work?*
- 4. is an optimist?*

5. *looks older?*
6. *is not strict enough with the child?*
7. *didn't follow the mother's advice?*
8. *was very joyful as a child?*
9. *used to play the piano as a child?*
10. *has no children?*

A. Timothy B. Rebecca C. San

Приклад 5.

Тип завдання: рецептивно-репродуктивне умовно-комунікативне.

Вид завдання: вибір аудіотексту.

Мета: вдосконалення методичних навичок добирати аудіотексти з урахуванням інтересів і комунікативно-пізнавальних потреб учнів та цілей навчання.

Task: You're a teacher of English at the University. At the moment you with your students are covering English accents. The communicative objective of today's class is to acquaint students with the linguistic peculiarities of the Northern Ireland English accent. You want your students to single out the peculiarities themselves. Listen to the following extracts and choose the one which, in your opinion, will be interesting for the students and fits best according to your objective. Give arguments to explain your choice.

Приклад 6.

Тип завдання: рецептивно-репродуктивне некомунікативне.

Вид завдання: прогнозування мовних труднощів аудіювання.

Мета: вдосконалення методичних навичок передбачати можливі мовні труднощі аудіювання.

Task: Look through the linguistic peculiarities of the Northern English accent in comparison with RP once more and make a list of those peculiarities which may cause listening comprehension difficulties.

Виконавчий етап

Група методичних завдань для розвитку методичних умінь

Приклад 1.

Тип завдання: рецептивно-продуктивне комунікативне.

Вид завдання: планування та проведення фрагмента заняття з навчання аудіювання.

Мета: розвиток методичних умінь організувати етап ознайомлення учнів із новим фонетичним явищем.

Task: You are a third-year student of the philological faculty. Next week is the week of your faculty. One of the “activities” you are supposed to have is the Self-Government Day – the day when you can try your hand at teaching English to your own group mates. You liked the idea very much and volunteered to conduct part of an English class, devoted to listening. Your English teacher explained the communicative objective (within 15-20 minutes to acquaint students with the linguistic peculiarities of the Southern American accent studied after General American and Eastern American) and supplied you with the theoretical information on the problem and a number of recordings. Study the information and the recordings, make use of the additional information if you need to, plan the part of the class, make the necessary preparations (hand-outs, audiovisual aids etc.), and conduct the part of the class in the best possible way.

Отже, в межах цієї статті ми представили підсистему методичних завдань для удосконалення методичної компетенції майбутніх учителів іноземних мов в процесі навчання аудіювання англійського мовлення з національними та регіональними типами літературної вимови. Перспективу подальших наукових розвідок ми вбачаємо в експериментальній перевірці ефективності запропонованої підсистеми завдань.

Мацнева О.А.

Совершенствование методической компетенции будущего учителя иностранных языков в процессе обучения аудированию английской речи с национальными и региональными типами литературного произношения

Статья посвящена проблеме совершенствования методической компетенции будущего учителя иностранных языков в процессе обучения аудированию английской речи с национальными и региональными типами литературного произношения. Описывается и иллюстрируется примерами подсистема методических заданий.

Ключевые слова: методическая компетенция, учитель иностранных языков, аудирование, тип литературного произношения.

Matsnyeva O.A.

Improving Future Foreign Languages Teacher's Methodological Competence in the Process of Teaching English National and Regional Literary Accents Listening Comprehension

The article deals with the problem of improving future foreign languages teacher's methodological competence in the process of teaching English national and regional literary accents listening comprehension. The subsystem of methodological tasks is introduced and instantiated

Keywords: methodological competence, future foreign languages teacher, listening comprehension, literary accent.

Література

1. Саломатов К. И. Психологическая характеристика методических умений в учебной работе учителя иностранного языка и условия их формирования / К. И. Саломатов // Проблемы профессионально-педагогической направленности в преподавании иностранного языка как специальности : межвуз. сб. науч. трудов. – Горький, 1985. – С. 3-12.
2. Стеченко Т. О. Формування професійно орієнтованої англомовної граматичної компетенції майбутніх філологів : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Стеченко Тетяна Олександрівна. – К., 2004. – 264 с.